

18. 11. 2015

Kostel sv. Vavřince, 19.30h

...podstatné provázející osoby...

autorské ohlédnutí Ondřeje Štochla

Konvergence děkuje svým partnerům

MAREK KOPELENT (*1932)

Smyčcový kvartet č. 3

PETER GRAHAM (*1952)

Fragile

PAVEL ZEMEK NOVÁK (*1957)

Chrámové sólo

ONDŘEJ ŠTOCHL (*1975)

Tři echa před úplňkem

Fialová komnata (premiéra verze pro housle a kytaru)

Notturmo fragile

Ansámbl KONVERGENCE

Jiří Mráz / klarinet, Viktor Mazáček, Matěj Vlk / housle, Ondřej Štochl / viola,
Sebastian Tóth – violoncello, Eva Hutytrová / klavír, Jan Tuláček – kytara
Tereza Horáková – housle, j.h.

Komentář ke koncertu „Podstatné provázející osoby“

V rozhovoru pro HIS Voice (2011) jsem poprvé nazval to, oč podle mne má jít v soudobém umění především. Má přinést to, co dnes chybí – „dnes tedy vlídnost, intimitu, soukromý prostor pro někoho, kdo se v něm chce zastavit“. Když se dnes k tomuto výroku vrátím, je pro mě pořád aktuální, možná ho ještě více přiznávám.

Dnešní dramaturgie má být zamyšlením nad lidmi, kteří byli a jsou mými průvodci na cestě, po níž se ubírám. Ti lidé byli a jsou mými učiteli, žáky či prostě blízkými bytostmi. Vybral jsem ty, které si uvědomuji nejvíce – právě teď, v tomto místě a čase. Takže pěkně po pořádku...

Marek Kopelent... byl můj učitel. Během pěti let společné práce mi vtiskl především odpovědnost za vyznění každého detailu. Měl pro jejich významy obrovskou senzitivitu – věděl dobře, kdy mě má přimět k pochybnosti, obhajobě či raději hledání jiného řešení. V jeho výuce jsem nacházel oporu, opodstatnění pro své úvahy, které snadno mohly vypadat jako nedůležité. Dnes uvedený „**3. smyčcový kvartet**“ vnímám jako doklad tohoto přístupu – jeho stručnost, překvapivost souvislostí, přesnost i záměrná mnohoznačnost vyznění detailů, to jsou vlastnosti, které mě posilovaly a odvracely od prázdných konstruktů.

Peter Graham... do bližšího setkání s jeho syrovou, až naivistickou tvorbou jsem moc nevěřil konceptům, náznakům, otevřeným tvarům. Potřeboval jsem asi poznat někoho, komu fungují. Kdo jimi dosahuje přesvědčivého a přesného účinku hudebního sdělení. Koncepty i dnes vnímám spíše s odstupem, díky této zkušenosti snad ale už umím vytušit, kdy nechat interpreta hudební strukturu dotvářet a kdy ne. Dodnes se pamatuji na provedení klavírního „**Fragile**“, které „*se vztahuje k situacím, v nichž se člověk zdráhá vyslovit, aby něco nepokazil, při kterých váhá s každým pohybem, aby se něco nerozbito. Je to hudba chvějící se ve vzduchu, která se každým vyrušením může ztratit...*“. S tím souvisí zápis – časové proporce velkých skoků jsou určovány pomocí plynulého pohybu rukou, délka pauz je určována zádržemi dechu atd. Sdělení je přesné, protože volně napsané...

Pavel Zemek Novák... jeho tvorba mi pomohla získat odvahu k redukci prostředků i pročištění jazyka. Nacházení „mnohosti v jednoduchém tvaru“ je dnes populárním, postmoderním sloganem. Legalizujícím leccos a proto většinou nefunkčním. Pavlova hudba je v tomto výjimkou, možná jedinou, kterou znám – jeho jednohlas upoutává čistotou i magickým napětím. V době těžké inflace pojmu „duchovní hudba“ vlivem všech nabubřelých pokusů vedoucích ke zviditelnění jejich

pisatele je právě on autorem, jehož dílo za duchovní považuji. A možná je v tom sám... „**Chrámové sólo**“ vše dokládá přímo a jednoduše, bez zbytečných řečí.

Své skladby jsem vybíral též podle „podstatných person“, které mě provázejí. Výjimkou je jen ta první – „**Tři echa před úplňkem**“ jsou zastavením za uplynulým dnem. Chvíli, kdy končí jeho přítomnost a začíná být minulostí. Proces přechodu chladnoucí záře večerního slunce do studeného měsíčního světla značí moment postupného odosobnění, s nímž ale neodchází intenzita prožitků.

Posledních asi deset let bylo obdobím, kdy mi docházely ty nejpodstatnější zákonitosti mého jazyka. Je to citlivé období, kdy sice umíte důležité věci vysvětlit, obhájit a zajistit tak dobrou interpretaci, ale potřebujete dávno něco jiného. Spontánní vcítění někoho, kdo nepotřebuje nic vysvětlovat – prostě vnímatého interpreta i posluchače. Svě v tomto vykonali hráči souboru „Konvergence“ – měli se mnou tu trpělivost a nechali se navést k interpretacím, jaké jsem potřeboval. Bez nich bych se asi neobešel... Ještě úplně jinak je schopno pomoci dítě, které nezná vaše teorie, ale je senzitivní, rozumí vám lidsky. Člověk tak může zblízka vidět, jak jeho hudební řeč komunikuje – či spíše jestli vůbec komunikuje. Spolupráce s Terezou Horákovou, kterou jsem učil hrát na housle, měla proto svou velkou důležitost. Vnímavost a samozřejmost, s jakou hrála tak, jak je třeba, přicházely bez dlouhých argumentací a přímo. V době, kdy mi konečně svítalo, jsem něco takového potřeboval – v jiné podobě, než jaká je k dosažení i u těch nejlepších profesionálů. Ve „**Fialové komnatě**“ jsou tedy uzralé vzpomínky na spontánní a vzácné hudební i lidské porozumění. Rádo se mi do ní vrací.

Na mé cestě mě pochopitelně provázejí především mí nejbližší. Určitě to se mnou nemají lehké, zvláště když jsou podobně přecitlivělí jako já. Nechal jsem si je až na konec, protože na rozdíl od všech už zmíněných person (které mi pomohly řešit **JAK** psát) mi pomáhají nacházet **O ČEM** či **PROČ** se psaní věnovat. Vážím si lidí, kteří ukáží svou křehkost a nebojí se přiblížit. Dokážou sdílet něco zblízka, bez masky či navyklého společenského klišé, nebát se odlišností. Potřebuji být s takovými lidmi. „**Notturmo Fragile**“ je v tomto skladbou snad nejvýznačnější, týká se přímo mé rodiny. Je věnována mé ženě Irence jako poděkování k patnáctému výročí společného života.

Ondřej Štochl